

**MANİSALI
YİĞİTBAŞI VELÎ
AHMED ŞEMSEDDİN-İ MARMARAVÎ
SEMPOZYUMU
26 Nisan 2008**

BİLDİRİLER

Hazırlayanlar

Mehmed Veysî Dörtbudak

Gürol Pehlivan

Manisa 2009

Yiğitbaş Vakfı Yayınları: 1
MANİSALI YİĞİTBAŞI VELİ
AHMED ŞEMSEDDİN-İ MARMARAVİ SEMPOZYUMU

26 Nisan 2008

BİLDİRİLER

Yayına Hazırlayanlar

Mehmed Veysi Dörtbudak

Gürol Pehlivan

Bant Çözümü

Abdullah Balcı, Gülcihan Pehlivan, A. Ekrem Dörtbudak

Kapak

Nuri Erdem

© YİĞİTBAŞ VAKFI, 2009

Bu kitapta yer alan bilgi, fikir ve hükümlerin yanı sıra kullanılan dile ilişkin tüm sorumluluk, sadece yazarlarına aittir.

Birinci Basım: Nisan 2009

Baskı Adedi: 2000

ISBN 978-605-60579-0-8

Emek Matbaacılık-Yayıncılık Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

1. Anafartalar Mah. 3. Sk. No: 8/A MANİSA

Tel: 0236 231 13 01 Faks: 0236 232 20 21

MANİSA – 2009

YİĞİTBAŞI VELİ AHMED ŞEMSEDDİN MARMARAVÎ'DE AŞK VE MUHABBET

Dr. Safi ARPAGUŞ*

Yiğitbaşı Veli, Ahmed Şemseddin Marmaravî (ö. 1505) de diğer bütün ma'rifet ehli gibi, düşüncesinin merkezine aşk ve muhabbeti almıştır. Bu hususta da onun yaklaşımının temel dayanağı "Ben gizli bir hazîne idim, bilinip tanınmayı istedim ve mahlûkâtı yarattım" hadîs-i kudsîsidir denilebilir. Aşk, muhabbet ve cezbe eksenli bir anlayışa sâhip olan Marmaravî'nin bu husustaki düşünceleri daha çok, İbn Arabî ve Mevlânâ Celâleddin Rûmî'nin yaklaşımlarına paralel olarak "Vahdet Düşüncesi" ekseninde şekillenmektedir. Bu tebliğde, Marmaravî'nin mevcut eserlerinden hareketle, onun varlık ve ma'rifet hususunda aşk ve muhabbete yüklediği anlam ve değerlendirmeler dikkate alınacaktır. Marmaravî ezeli ve hakîkî aşkı yukarıda zikredilen hadîs-i kudsî perspektifinden ele alıp değerlendirmektedir:

"Zât-ı Bârî gizli bir hazîne iken kendinin bilinip tanınmasını arzuladığı sevgiye aşk-ı hakîkî ve aşk-ı ezeli denir."

Görüldüğü üzere birçok mutasavvıfta olduğu üzere Marmaravî'ye göre de, Kenz-i Mahfî hadîsi varlık ve tecellinin ilk basamağı olarak aşk ve muhabbeti işaret etmektedir. Hal böyle olunca "Biz insanı en güzel bir kıvamda yarattık" (Tîn, 95/4) âyeti ile murâd edilen hakîkate ulaşmak yolunda "aşk ve muhabbet" insanın mutlaka ulaşması gereken nihâî hedeftir.

*"Baht sana yâr olur yâver kesilirse,
Aşk seninle işe güce girer.
Aşksız ömrü besâba sayma,
Çünkü o, sayıdan dışarı kalacaktır!"*

Yiğitbaşı Veli Ahmed Şemseddin Marmaravî (1435-1505) de diğer bütün ma'rifet ehli gibi, düşüncesinin merkezine "aşk" ve "muhabbet"i almıştır. Bu hususta onun yaklaşımının temel dayanağı "Ben gizli bir hazîne idim, bilinip tanınmayı istedim ve mahlûkâtı yarattım"¹ hadîs-i kudsîsidir denilebilir. Aşk, muhabbet ve cezbe eksenli bir anlayışa sâhip olan Ahmed

* Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi, Tasavvuf Anabilim Dalı, İSTANBUL.
sarpagus@hotmail.com

¹ İsmâil bin Muhammed Aclûnî, *Kesfû'l-Hafâ* I-II, Beyrut: Dârü'l-Kütübî'l-İlmiyye, 1988. c. II, s. 132.

Şemseddin Marmaravî'nin bu husustaki düşünceleri daha çok İbn Arabî ve Mevlânâ Celâleddin Rûmî'nin yaklaşımlarına paralel olarak "vahdet düşüncesi" ekseninde şekillenmektedir. Bu tebliğde, Ahmed Şemseddin Marmaravî'nin mevcut eserlerinden hareketle, onun varlık ve ma'rifet husûsunda aşk ve muhabbete yüklediği anlam ve değerlendirmeler dikkate alınacaktır. Eserleri dikkatle incelendiğinde görülecektir ki, Marmaravî için aşk ve muhabbet, tasavvufun temel esaslarıyla irtibatlı ve bu esasları açıklayan bir konumda olması dolayısıyla, fakr ve gınâ, hayret ve cezbe, fenâ ve bekâ gibi tasavvufun hem metafizik, hem de seyr ü sülûk açısından merkezî kavramlarıyla irtibatlı bir şekilde ele alınmaktadır.

Marmaravî ezeli ve hakikî aşkı yukarıda zikredilen hadîs-i kudî perspektifinden ele alıp değerlendirmektedir:

"Zât-ı Bârî'nin gizli bir hazîne iken kendisinin bilinip tanınmasını arzuladığı sevgiye aşk-ı hakikî ve aşk-ı ezeli denir."²

Birçok mutasavvıfta olduğu gibi, Marmaravî'ye göre de, "Kenz-i Mahfi" hadîsi varlık ve tecellinin ilk basamağı olarak aşk ve muhabbeti işaret etmektedir. Hal böyle olunca "Biz insanı en güzel kıvamda yarattık"³ âyeti ile murâd edilen hakikate ulaşmak yolunda "aşk ve muhabbet" insanın mutlaka ulaşması gereken nihâî hedefdir.

Marmaravî'nin bu husustaki düşünceleri "aşk-ı ilâhî" ve "muhabbetullah" merkezli gelişmektedir. O, bu bağlamda "kenz-i mahfi" hadîsini izah ederken şu ma'lûmâtı vermektedir ki, bu aynı zamanda Halvetî geleneğin sülûk esaslarından birini teşkil eden yedi esmâ meselesinin de dikkate değer bir izâhıdır:

"Allah Teâlâ bu muhabbetle evvelâ rûb-i Muhammediyye'yi âlem-i lâhutta halk eyledi ve mürîd menzîlesine tutup, nurdan bir kandilde halvet ettirdi. Cenâb-ı Hak kendisini de şeyh menzîlesinde tutup, bu muhabbet ile tevhîdi telkîn eyledi. Bu telkîni alan Rûb-i Muhammediyye bin yıl tevhîd ile meşgûl oldu. Ondan sonra bu muhabbet ile ikinci esmâyı telkîn eyledi, bin yıl da ikinci isme meşgûl

² Ahmed Şemseddin Marmaravî, *Risâle-i Tevhîd*, vr. 43a; 55a-55b; *Kefî'l-Esrâr*, vr. 74a.

³ Tin, 95/4.

oldu. Ondan sonra yine bu muhabbetle üçüncü ismi telkîn eyledi, bin yıl da üçüncü isme meşgûl oldu. Ondan sonra yine bu muhabbetle dördüncü ismi telkîn eyledi, bin yıl da dördüncü isme meşgûl oldu. Ondan sonra yine bu muhabbetle beşinci ismi telkîn eyledi, bin yıl da beşinci isme meşgûl oldu. Ondan sonra yine bu muhabbetle altıncı ismi telkîn eyledi, bin yıl da altıncı isme meşgûl oldu. Ondan sonra yine bu muhabbetle yedinci ismi telkîn eyledi, bin yıl da yedinci isme meşgûl oldu. Bu yedi isme meşâyübün usûl-i esmâ demesindeki hikmet budur. Bu usûl-i esmânın envârı, vücûd menzilesinde olup muhabbetullah ruh menzilesinde oldu. Aşk-ı hakîkî denilen bu muhabbettir ve buna "cânân" da denir. Zirâ muhabbetle bağlanan zikir dinmez ve zikir ile bağlanan muhabbet zâil olmaz. Bu ikisinin vahdetine mâye (maya, asıl, öz, esas, ana madde) denildi ve "aşk-ı hakîkî" ve "kimyâ-yı saâdet" de denildi."⁴

Burada zikrolunan yedi mertebeyi usûl-i esmâ üzere birer birer aşan sâlik, ahlâk-ı hamîde'nin en yücelerine ulaşır.⁵ Bundan sonra "bahreyn-i aşk" denilen hazineler ona açılarak kendi varlığı, Hakk'ın Zât'ı ile alâkalanmaya lâyık bir hâle gelir ve buna tâkat bulur. Bunun için âşığa güç ve kuvvet veren şey ise, Hakk'ın zâtü tecellileri olan "aşk-ı muhîr"tir. Bu mertebeye kadar olan aşklar ise, buna mukâyese ile deryâyâ nazaran damla gibidir. Oysa bundan sonra o aşk damlalarından oluşan ırmak ve denizler bu "aşk-ı muhîr"te mahv ve gark olarak yedi iklime ulaşır.

"Aşk-ı muhîr" bu yedi iklimi tek bir iklime dönüştürerek sâliki fakr-ı tâmm'a, insanı Hak karşısındaki mutlak fakrının idrâkine erîştirir. Böylece sâlik, "Nefsini bilen rabbini bilir!"⁶ hadisi gereğince nefsinin acziyetini idrâk eder.

⁴ Ahmed Şemseddin Marmaravî, *Risâle-i Tevhîd*, vr. 43a-43b. Bu tebliğde müellif Marmaravî'den yaptığımız nakiller, (Ahmet Ögke, *Yığıtbaşı Veli Ahmed Şemseddin-i Marmaravî Hayatı-Esleri ve Tasavvufî Görüşleri*, İstanbul 2001) adlı çalışmadan alınmıştır.

⁵ İbn Arabî de aynı düşüncededir. Ona göre de; "Allah âlemi sevgiden yaratmıştır. Bu sebeple sevgi bütün hallere ve makamlara, dolayısıyla bütün işlere eşlik eder." *Fütûhât-ı Mekkiyye*, c. IV, s. 104.

⁶ Aclûnî, *Keşfü'l-Hafâ*, II/262.

Fakr-ı tâm, kemâl hâlidir ve nihâyette her kemâl zevâle mahkûmdur. Ancak bu noktada fakr zevâle ermeyip, bilakis gınâ-i tâmm'a dönüşür, yâni Hakk'a karşı fakrın idrâk edilmesi mâsivâyâ karşı ihtiyaçsızlığı doğurur. Böylece aşk-ı tâmmın ateşi bu fakra âit hâleri aşarak gınâyâ dönüştürür. Artık, sâlik Allah'a yakınlık makâmı, yâni "kurbiyet"e vararak bâzen kendi hakikatini idrâk etmeye başlar. Bazen de mest olarak idrâk edemez bir hâle gelir. İşte bu anlatılanlar "tevhîd-i hakîki" mertebesidir. Fakr yoluyla tevhîdin bu mertebesine ulaşan sâlik, elde ettiği bu makâmı setr ederek "*Fakr, iki cihanda da yüz karasıdır!*" hadîs-i şerifine vâris olur. Marmaravî, bu hadîsde beyân buyurulan "sevâd" yâni "siyahlık" kelimesine "galebe etmek", yâni "üstün gelip hükmünü icrâ etmek" anlamı vermektedir. Böylece fakrın kemâle ermesi, aslen celâl âlemindeki yokluğu bildiren siyah renkle sembolleştirilmiş ve ayn-ı sâbiteye rücû dile getirilmiş olmaktadır.⁸ Yani, bu hadîs-i şerifle kastedilen, aşk-ı muhîtin zâhir olup aşka âit tüm diğer unsurların hükmünü yitirerek, sâlikin kendini dahi unuttur bir hâle gelmesidir.⁹ Bu da fenâ-fillah makâmıdır. Yine Marmaravî'nin ifâdesiyle, "aşk kadehinden içenler her dem mest ü hayrân olacaklardır."¹⁰

Tevhîdin hakikatine yapılan mânevî yolculukta bu yolculuğun temel esasları hükmündeki usûl-i esmânın bi-hakkın ifâsıyla ortaya çıkan bu muhabbet, Hakk'ın Zât'ının muhabbetiyle alakalanmayı, O'nun zâtî muhabbetiyle renklenmeyi ifâde eder. Marmaravî'ye göre artık bu noktada muhabbetin adı, "hayret"tir. Gönülde sevgiyle alâkalı tüm meyilleri bir araya toplayıp, varlık ile sevgiyi bir kılıp, Hakk'ı sevdiren hep bu muhabbettir. Her kişinin rûhuna Cenâb-ı Hakk'ı sevmesi için bir muhabbet konmuştur. Ne var ki çoğu insan Hakk'ı bırakıp o muhabbet sırrını mâsivâ yolunda harcayarak o muhabbeti kesret kuyusuna düşürmüşlerdir. Marmaravî, insanlığın bu hâlini tıpkı Hz. Yûsuf'un zindana girmesine benzetir ki aynı husus Hz. Mevlânâ'nın bir rubâisinde şu şekilde dile getirilmektedir:

یا یوسف همخاتمه کنی با کوری
یا جفت شود مخنتی با حوری

حیف است که پیش کر زنی طنپوری
یا نقد نهی در دو لب رنجوری

⁷ Aclûni, *Keşfü'l-Hafâ*, II/87.

⁸ Bkz. Mehmed Vehbi Konevi, *Şerh-i Divân-ı Hâfiz*, I, s. 19.

⁹ Ahmed Şemseddin Marmaravî, *Ravzatü'l-Vâsılîn*, vr. 84b-85a; *Câmiü'l-Esrâr*, vr. 6a-6b.

¹⁰ Ahmed Şemseddin Marmaravî, *İrfânü'l-Maârif*, vr. 26a.

*"Yazuktur, sağırın yanında tanbur çalarsan,
Ya da Yûsuf (a.s.) bir körle bir evde kalırsa,
Yabut bir hastanın ağzına şeker koyarsan,
Yabut da bir muhannes (kadir bilmez bir kötî) bir hâriye eş olursa"¹¹*

Marmaravî'ye göre, insanın sevdiği şeylere âit sûretler, onun gönlünde derin bir yer edinmekte, âdetâ oraya nakşolunmaktadır. Fakat, tasavvufî geleneğe vurgulandığı üzere 'bir gönülde iki sevdâ' olması makbûl değildir. Ebû Saïd Ebu'l-Hayr'ın dile getirdiği üzere:

کاتدر يك دل دو دوستى ناید خوش مارا خواهی خطی بعالم درکش

"Murâdın biz isek eğer âleme bir çizgi çek! Bir gönülde iki sevdâ olması güzel değildir."¹²

Öyleyse bu muhabbetin tekrar Hakk'a sevk edilebilmesi için düştükleri bu kesret kuyusundan kurtarılması gerekmektedir. Bunun için de *Şemseddin-i Sivâsî*'nin şu beytinde dile getirildiği gibi, gönüllerde oluşan, 'gayr'a âit sûretlerin yok edilmesi lazımdır.

*"Sür çıkar ağıârı dilden tâ tecellî ede Hak
Pâdişah girmez sarâya hâne mamur olmadan"*

Bu sûretlerin yok edilmesi ise, "fakr" demektir ki, sâlikin gönlüne gelen tüm varlık sûretleri artık hakîkatte birleşip tek bir varlık hâline gelir. O zaman aşk ateşi müteşâbihâtı, yâni birbiriyle benzerlikleri olup ülfet edenleri ve muhtelifâtı, yâni birleştirerek birbiriğden uzak olup zıt düşenleri ayırt edebilir, kendi varlığı muhabbetçe tek ve yalnız kalarak Hakk'ı sevmeye lâyük olur. Zirâ tek olan tek olanı sever. Nitekim Cenâb-ı Hak bir hadis-i kudsîde buyurur: *"Ben tekim, tek olanı severim!"¹³* İşte o zaman, muhabbetçe bu teklîğe sâhib olan "*Fakr benim fabrimdir*" hadisine de verâset kesbederek, Marmaravî'nin ifâdeleriyle "mürşid-i kâmil", "vekil-i enbiyâ" ve "sâhib-i seccâde" olur. Böyle bir kimsenin zikir telkîni

¹¹ Mevlânâ, *Divân-ı Kebîr*, thk. B. Furuzanfer, II/1434, (rubâî no: 1846); Mevlânâ, *Rubâîler*, (trc: A. Gölpinarlı) s. 200.

¹² *Subenân-ı Mauzûm-ı Ebû Saïd Ebu'l-Hayr*, s. 51, rubâî no: 351.

¹³ Hadis muteber kaynaklarda, "*Şüphesiz Allah tek'dir tek olanı sever!*" şeklindedir. Bkz; Buhârî, Daavât, 69; Müslim, Zikir, 5-6; Ebû Dâvud, Vitir, 1; Tirmizî, Vitir, 2; Nesâî, Kıyâmü'l-leyl, 27.

o tek varlıktan bir kıvılcım olup tâlibin gönlüne konar ve o bu zikirle meşgûl'oldukça büyür. İşte "aşk ateşi" budur. Yani birbiriyle benzerlikleri olup ülfet edenleri birleştirerek birbirinden uzak olup zıt düşenleri ayırt edebilmektir. Aşk ateşi Hakk'ın her derde derman olan bir inâyetidir ve tevhid ile usûl-i esmâdan hâsıl olup zıddı olan her şeyi kahredici ve yakıcıdır. Eğer bu aşk ateşi sâlikin gönlüne girmezse tam anlamıyla bir "seyr ü sülûk" aslâ gerçekleşmez.¹⁴ Nitekim bu mevzûda Mevlânâ şöyle buyurur:

عشق آن شعله‌ست کاو چون بر فروخت هر چه جز معشوق باقی جمله سوخت

"Aşk, -parladığı zaman- maşuktan başka her şeyi yakıp mahveden bir alevdir."¹⁵

Marmaravî'nin bu ifâdelerinden anlaşılıyor ki, aşk ve muhabbete ilk adım zikre ve usûle devam etmekle atılacaktır. Zirâ tevhid mecâzî aşkı hakîkî aşka çeviren bir hakîkattir.¹⁶ Bunun için de riyâzet ve mücâhede gereklidir. Çünkü zikre devamla zikrin nûru sâlikin göğsüne inip kalbine yerleşir. Böylece muhabbet hâsıl olur ve sâlik muhabbetin tadını alınca da zikre daha çok sarılır. Zirâ Hakk'a âşık olan onun aşkıyla yanıp tutuşur ve kişi sevdiğini çokça anar.¹⁷ Nitekim Hz. Peygamber (a.s.) buyurur: *Kim bir şeyi severse onu çokça anmaya başlar!*¹⁸

Aşk ve muhabbetle yakından ilgili bir kavram daha vardır ki, o da "cezbe"dir. Ahmed Şemseddin Marmaravî "cezbe"yi "*Hak Teâlâ'nın müridin gönlünü yerinden alıp kendisine doğru çekmesi*" olarak tarif etmektedir. Bu aynı zamanda Cenâb-ı Hakk'ın kuluna dostluk ve sevgi hissini vermesi demektir. Bu sevgiyle kulu gönlü, Hakk'ın dışındaki her şeyin sevgisinden uzaklaşıp, hepsinden kurtulur. Allah Teâlâ'yı kendisine kible edinir ve yüzünü Hak'tan hiç çevirmeksizin başkasına nazar eylemez. Hak'tan yana tam bir teveccüh gösterebilirse dünyada bu cezbenin kul

¹⁴ Ahmed Şemseddin Marmaravî, *Ravzatü'l-Vâsılîn*, vr. 85b, 90b-91a, 92b; *Câmîi'l-Esrâr*, vr. 23a-23b.

¹⁵ *Mesnevî*, V/588.

¹⁶ Ahmed Şemseddin Marmaravî, *Câmîi'l-Esrâr*, vr. 18b.

¹⁷ Ahmed Şemseddin Marmaravî, *Risâletü'l-Hüdâ*, vr. 2b.

¹⁸ Aclûni, *Keşfü'l-Hafâ*, II/222.

için adı, “aşk” olur. Çünkü mürid aşk makamına erdikten sonra Hak’ı isteyici olarak kalmakta devam eder ve Hak’la meşgûl oldukça da bu âlemden sefer kılıp kendisini bulur. Bu makama “rücû” makamı denir. Eğer bu yolculuğuna devam edip “muhabbet makamı”na ererse, aynı zamanda “aşk makamı”na da vâsıl olur ve “âşik” adını alır.¹⁹

Netice itibariyle muhabbet, başlangıçta Allah’tan zuhûr etmiş ve bütün âlemin icâdına sebep olmuştur. Nitekim, “*Allah onları sever, onlar da Allah’ı severler*” âyet-i kerîmesinde sevginin önce Hak’tan zuhûr ettiği vurgulanmaktadır. İlâhî sevginin kendisi hakkında tecellisi sebebiyle bu sevgiye nâil olan kimseler de buna karşılık Allah’a muhabbet beslerler ki bu, kul için son derece büyük bir rabbânî lütufudur.

عشق را با تو کار خواهد بود
کان برون از شمار خواهد بود

گر ترا بخت یار خواهد بود
عمر بی عاشقی مدان بحساب

*“Bâht sana yâr olur yâver kesilirse,
Aşk seninle işe güce girişir.
Aşksız ömrü besâba katmayasın,
Çünkü o, sayıdan dışarı kalacaktır!”²⁰*

Marmaravî’nin aşk ve muhabbet anlayışı ve bu iki önemli tasavvufi kavram ve muhtevâları hakkındaki beyânları, tasavvuf târihinde dâimâ dile getirilmiş, özellikle Muhyiddin İbn Arabî ve Mevlânâ Celâleddin Rûmî çizgisinde zirve noktasına ulaşmış temel fikirlerin kendine has bir tarz ve yaklaşımda yorumlanmasından ibaret gözükmektedir.²¹ Yiğitbaşı Velî, Ahmed Şemseddin Marmaravî de bu anlatımın seçkin bir temsilcisi olarak tasavvuf tarihinde yerini almış ve âşiklar silsilesinin sağlam bir halkası olarak bizlere ışık tutan, yol gösteren bir üslupla ortaya koymuştur.

Fî Beyân-i Muhabbetullahi Teâlâ ve Na’ti’r-Resûl (A.S.)

*“Fazl-ı Bismillâh ile şerh et Cemâlullâh’dan
Hatm için zâhir olan vasf-i cemâl-i şâbdan*

¹⁹ Ahmed Şemseddin Marmaravî, *Risâle-i Makâlât-ı Şeyb Muhyiddin-i Arabî*, vr. 221a-222a.

²⁰ Mevlânâ, *Mecâlis-i Seb’a*, thk: T. Sübhânî, Tahran 1379, s. 62-63; (trc: Gölpinarlı s. 43.)

Ya'ni şerh et Ahmed'in hatm-i nübüvvet sırrını
Rahmet için hâtem olan vasf-ı kudret sırrını

Ya'ni ver vasf-ı cemâl için nihâyetten haber
'Kenz-i mahfi'yi ayân eden "muhabbet"ten haber

Tâ ezelden "kenz-i mahfi"dir kamû bâzâr-ı Hak
Hikmetinde kim anı sevdi biline varıcak

Bu sevidir sırr-ı Ahmed zât-ı Hak'dandır ezel
Bu sevidir asl-ı rahmet zât-ı Hak'dandır ezel

Bu sevidir Ahmed'in evvel zühûruna sebep
Bu sevidir Ahmed'in âhir zühûruna sebep

Bu seviyle Ahmed'in nakşını izhâr eyledi
Bu seviyle ya'ni hey'et vârnı vâr eyledi.

Bu seviyle enbiyâ buldu nübüvvet devletin
Bu seviyle gıydiler îmâna da'vet bil'atin

Bu seviyle zât-ı Hak'e enbiyâ kul oldular
Bu seviyle dergeh-i a'lâda makbûl oldular

Bu seviyle nâr-ı İbrâhim'e gülzâr eyledi
Bu seviyle enbiyâyı kendiye yâr eyledi

Bu seviyle terk etti İbrahim Edhem tahtını
Bu seviyle evliyâ buldu velâyet tahtını

Bu sevidir şevk ile Mansûr'un ber-dâr eyleyen
Bu sevidir kim Zelihâ'nın özün nâr eyleyen

Bu sevidir her kişiden Hak'ı bulmak isteyen
Bu sevidir dergeh-i a'lâda kalmak isteyen

Bu sevidir eyleyen nefis ile cânı şöyle dost

Bu sevidir giydiren kime palası kime post

*Bu sevidir Leylayı Mecnûn'ı mecnûn eyleyen
Bu sevidir ıykıya her gece şeb-hûn eyleyen*

*Bu sevidir dahi Hak'ı bî-garaz özden seven
Nûr-i zâtını cemâline göreüp gözden seven*

*Bu sevidir cümle cân içinde cânân ismidir
Tûbâ-veş fi'l-cümle cân ile koşulan kısımdır*

*Rûb-i Ahmed evvel oldu bu sevinin mazharı
Sâir ervâhın bu sevgiden fîrûğu rehberi*

*Cümleden buldu dokuz vâsfinda her cânın zafer
Bir sevidir aslı gerçi ba'zı ba'zıdan eser*

*Kudret ile bil onuncu sevgidir nefse kuvâ
Sen şunu sev kim sana layık görüle hem revâ*

*Hikmeti bil, cümle sevgiler geri aslı nedir?
Lâki hâlen bilmeyen bilmezânın faslı nedir?*

*Her sevi bitmez sevisin kendi aslıdır zâ
Hikmetini liki bilmez sevgi aslı ne olur*

*Rûb-i Ahmed'den gelir rûb-i izâfîdir bu hem
Lutf-i Hak'dan ol hakikat "aşk-ı sâff"dir bu hem*

*Her kaçan bu sevgiye ırgürse hâlin bir kişi,
Ol kişi ne kim görürse bî-temessıldür düşü*

*Ya'ni şeytânın ezelden bu muhabbet zıddıdır
Bî-temessül dediğimden ma'nâda hikmet budur*

*Mazhar için nûr-i câmi'den bulundu bu sevi
Rahmet için mîm-i Ahmed'den göründü bu sevi*

*Nûr-i câmi' bil ezel tevâid-i zâtın nûrudur
Cümle esmâ nûrunun bu bir kılıbdır vârnı*

*Sırr-ı Ahmed zâbir oldu nûr-i câmi'den ezel
Asl-ı rahmet zâbir oldu nûr-i câmi'den ezel*

*Nûr-i câmi' evvelâ oldu hakîkat Ahmed'e
Şefkat ile bu ta'ayyîn oldu sîret Ahmed'e*

*Şefkat ile çünkü giydi bu muhabbet sîreti
Rahmet ile âlemi tuttu hidâyet devleti*

*Can ilinden bu sevi şems-i hakîkat sırrıdır
Ya'ni cânın cümlesine kütüb-i Ahmed sırrıdır*

*Evvelâ cümle hakâikta kamûdan Ahmed ön
Hikmet budur anıñın bunda bâtem oldu son*

*Cümle câna budur ol deryâ-yı vahdet lâmi
Oldu batm ile kemâli enbiyânın câmi*

*Hikmeti bil kim buna "levlâke levlâk" dedi Hak
Kim "Muhammed olmasa, olmazdı eflâk" dedi Hak..."²¹*

²¹ Ahmed Şemseddin Marmaravî, *Câmiü'l-Esrâr*, 3b-4b.